

El grotesc: Neró i Espriu

El magnífic i oblidat palau de Neró en un dels turons de la Roma antiga fou colgat de runa pel nou emperador, Galba, que volia abolir-ne la memòria. Enrunar-lo en l'oblit. El primer que feren els franquistes en ocupar Lleida fou convertir en pasta de paper tota la documentació de la República: volien abolir-ne el record. Enrunar-ne la pura existència.

Galba, el nou emperador, va enterrar el sumptuós palau de Neró, l'últim representant de la *gens Júlia*, durant segles i segles sota tones de runa i silenci. Al meu poble natal el silenci era tant sorollós que l'escola a la qual vaig anar ningú mai va esmentar, mai dels mais fins passat el franquisme, que l'edifici havia estat construït i inaugurat durant la República.

L'oblit és l'arma segura dels nous governants negant el passat i prometent un futur, com prometia *La Vanguardia* fa alguns diumenges, que no saben pas què serà, ni com. Sota l'alè de *La Vanguardia* serà una nova tirania, això segur. Mirin el passat i veuran el futur. És la lliçó de Walter Benjamin a l'*Angelus Novus*, que és explicat a la RAI Scuola i no pas a la TVE.

Ara, bé, quan vostès i jo puguem tornar a visitar la ciutat de Roma, llavors, si tenen esme i temps, podran visitar la Domus Aura, que és el nom del palau de Neró, i, ara i ací, si tenen humor, poden donar una ullada a la Biblioteca de l'IEI, on disposen de moltes de les revistes i diaris que es publicaren durant

↓
ESPRIU, SEGUINT EL MESTRATGE DE VALLE-INCLÁN, INCORPORÀ EL GROTESC A LES TÈCNiques NARRATIVES DEL PRIMER LLIBRE

la República, no pas la documentació que ni es pot reconstruir virtualment. Mentrestant, en la imaginació, puc tornar a visitar la Domus Aura en una filigrana virtual que recordo molt vivament. En una foscor densa, completa, amb les parets despallades del palau, la imaginació virtual recreava la llum, els jardins i les pintures del palau del darrer representant de la *gens Julia*. Va ser en aquesta ciutat que els romàntics curiosos cercant en el subsòl romà, passats molts segles, hi van trobar fantàstics frescos en grutes excavades en la runa.

D'aquelles excavacions esporàdiques i secretes en les *grotte* en sortí l'adjectiu *grottesco* en italià. Car, els llums i candelles amb que miraven aquells frescos desconeguts deformaven la visió d'aquelles figures mitològiques que havien pintat els pintors de l'antic emperador d'una edat remota, antiga.

Aquesta deformació, deguda a les violències d'espelmes i candelles, i llums d'oli, amb la febre de la imaginació romàntica, és allò que imprimí en l'excitada consciència humana el concepte de *grottesco*, de grotesc.

Quan el jove Salvador Espriu comença a escriure incorpora aquest estil i aquest mot en un dels seus llibres més llegits: *Ariadna al laberint grotesc*.

Sigui com sigui, el grotesc és la deformació fantasmal i il·lusòria de les formes i frescos dels palaus clàssics romans sepultats en l'oblit. Una forma de fantasia. Portant-ho a l'extrem, el grotesc és la deformació del clàssic.

Per aquest costat, Salvador Espriu, seguint de prop el mestratge de Valle-Inclán, incorpora el grotesc en les tècniques narratives del seu primer llibre. Això té molt a veure amb la passió del jove Espriu per les excavacions meravelloses de l'Antic Egipte, que en la seua joventut eren una manera de somiar una vida i un ofici que es van fondre. En el postfranquisme les imaginacions de la República oblidada excitaven la nostra imaginació ofegada en el gris.